

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ

©2018 КОНДРАТЕНКО Н. О., ПОПОВА І. А.

УДК 336.025

Кондратенко Н. О., Попова І. А. Напрями підвищення ефективності управління фінансово-економічною безпекою промислового комплексу регіону

У роботі обґрунтовано напрями підвищення ефективності управління фінансово-економічною безпекою промислового комплексу регіону. Зазначено, що ефективність функціонування економіки України значною мірою залежить від рівня розвитку промисловості регіонів, які на сьогодні відзначаються суттєвою галузевою, територіальною та функціональною диференціацією. Доведено існування тісного взаємозв'язку суб'єктів фінансових відносин у системі фінансово-економічної безпеки. Виокремлено фактори фінансово-економічної безпеки промислового комплексу регіону, які поділено на кілька груп. Також виокремлено загальні засоби подолання проблем фінансово-економічної безпеки регіонів і заходи щодо підвищення ефективності використання власного економічного потенціалу. Підкреслено, що основне значення системи фінансово-економічної безпеки промислового комплексу регіону полягає в тому, що вона повинна мати попереджувальний характер. Визначено ключові цілі управління фінансово-економічною безпекою промислового комплексу регіону.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, промисловий комплекс, регіон, управління, забезпечення.

Рис.: 2. **Бібл.:** 15.

Кондратенко Наталія Олегівна – доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

E-mail: 2123kondratenko@gmail.com

Попова Ірина Анатоліївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Національного фармацевтичного університету (вул. Пушкінська, 53, Харків, 61002, Україна)

E-mail: ira_popova_dik@ukr.net

УДК 336.025

Кондратенко Н. О., Попова И. А. Направления повышения эффективности управления финансово-экономической безопасностью промышленного комплекса региона

В работе обоснованы направления повышения эффективности управления финансово-экономической безопасностью промышленного комплекса региона. Отмечено, что эффективность функционирования экономики Украины в значительной степени зависит от уровня развития промышленности регионов, в которых сегодня отмечается существенная отраслевая, территориальная и функциональная дифференциация. Доказано существование тесной взаимосвязи субъектов финансовых отношений в системе финансово-экономической безопасности. Выделены факторы финансово-экономической безопасности промышленного комплекса региона, которые разделены на несколько групп. Выделены общие способы преодоления проблем финансово-экономической безопасности регионов и меры по повышению эффективности использования собственного экономического потенциала. Отмечено, что основное значение системы финансово-экономической безопасности промышленного комплекса региона заключается в том, что она должна иметь предупредительный характер. Определены ключевые цели управления финансово-экономической безопасностью промышленного комплекса региона

Ключевые слова: финансово-экономическая безопасность, промышленный комплекс, регион, управление, обеспечение.

Рис.: 2. **Библ.:** 15.

Кондратенко Наталья Олеговна – доктор экономических наук, профессор кафедры менеджмента и администрирования Харьковского национального университета городского хозяйства имени А. М. Бекетова (ул. Маршала Бажанова, 17, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: 2123kondratenko@gmail.com

Попова Ирина Анатольевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента и администрирования Национального фармацевтического университета (ул. Пушкинская, 53, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: ira_popova_dik@ukr.net

УДК 336.025

Kondratenko N. O., Popova I. A. The Directions of Improving the Management Efficiency of Financial-Economic Security of Industrial Complex of Region

The publication substantiates the directions of improving the management efficiency of financial-economic security of industrial complex of region. It is indicated that efficiency of the Ukrainian economy depends to a large extent on the level of industry development in the regions, which today are marked by significant sectoral, territorial, and functional differentiation. The existence of a close relationship between the actors of financial relations in the system of financial-economic security is proved. Factors of financial-economic security of industrial complex of region are allocated and divided into several groups. The general ways of overcoming problems of financial-economic security of regions together with measures on increase of efficiency of use of own economic potential are allocated. It is indicated that the main importance of the system of financial-economic security of industrial complex of region should consist in its preventive nature. Key objectives of the financial-economic security management of industrial complex of region are defined.

Keywords: financial and economic security, industrial complex, region, management, provision.

Fig.: 2. **Bibl.:** 15.

Kondratenko Natalia O. – D. Sc. (Economics), Professor of the Department of Management and Administration, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: 2123kondratenko@gmail.com

Popova Irina A. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Management and Administration, National University of Pharmacy (53 Pushkinska Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: ira_popova_dik@ukr.net

Серед пріоритетів державної регіональної політики розвитку найголовнішим є стимулювання конкурентоспроможності регіонів; ефективного використання їх внутрішнього потенціалу; поліпшення ресурсного забезпечення та підвищення

ефективності управління фінансово-економічною безпекою на регіональному рівні.

Сучасний стан нестабільності соціально-економічного середовища в державі та світі особливо гостро впливає на економічний стан підприємств,

галузей, регіонів та національне господарство в цілому.

В умовах сьогодення суб'єкти господарювання постійно стикаються з численними загрозами, пов'язаними з впливом зовнішнього середовища на функціонування фінансово-економічної системи, що зумовлює необхідність формування принципово нових підходів до забезпечення фінансово-економічної безпеки на всіх рівнях управління.

Теоретико-методологічні аспекти фінансової безпеки на макрорівні були досліджені багатьма вченими-економістами. Серед них: Барановський О. [1], Єрмошенко М. [2], Кузенко О. [3], Сидоренко П. [4] та інші.

Питання забезпечення фінансової безпеки регіону розглядалися у працях Герасимчук З. [5], Маргасової В. [6], Третяк О. [7], Медвідь М. [8] та інших.

Теоретичним і практичним основам фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання присвячені праці: Васильців Т. [9], Кириченко О. [10], Погосової М. [11] та інші.

Однак деякі питання щодо підвищення ефективності управління фінансово-економічною безпекою промислового комплексу на рівні регіону потребують більш детального опрацювання.

Метою статті є визначення напрямів підвищення ефективності управління фінансово-економічною безпекою промислового комплексу регіону.

Ефективність функціонування економіки України значною мірою залежить від рівня розвитку промисловості регіонів, які на сьогодні відзначаються суттєвою галузевою, територіальною та функціональною диференціацією. Політика розвитку промисловості регіону та її ресурсної бази являє собою формування цілей щодо розвитку продуктивних сил і збереження комплексного та гармонійного його функціонування з обґрунтуванням організаційних, економічних та інституційних важелів ринкових перетворень [12].

Соціально-політичні й інституціонально-економічні перетворення, здійснені в країні в останні роки, значно ускладнили навколишнє середовище ділових відносин українських промислових підприємств, зробивши її джерелом багатьох загроз економічного, соціального й іншого характеру [13].

Сьогодні, на жаль, спостерігається чітко виражена тенденція втрати промисловими підприємствами здатності виробництва складної та наукомісткої продукції. Це означає, що під загрозою перебуває технічне переозброєння виробничого апарату таких базових галузей національної економіки, як машинобудування, енергетика, транспорт, металургія, хімія, видобуток корисних копалин і т. ін., оскільки в міру зносу активної частини основного капіталу цих галузей їх повноцінне заміщення новим вітчизняним обладнанням буде утруднене або неможливо.

Тому сьогодні, як ніколи, питання фінансово-економічної безпеки повинні стати системними, оскільки вони стосуються кожного окремого громадянина, підприємств та організацій, галузей господарського комплексу регіонів та окремих секторів національної економіки. Існує тісний взаємозв'язок суб'єктів фінансових відносин у системі фінансово-економічної безпеки (рис. 1).

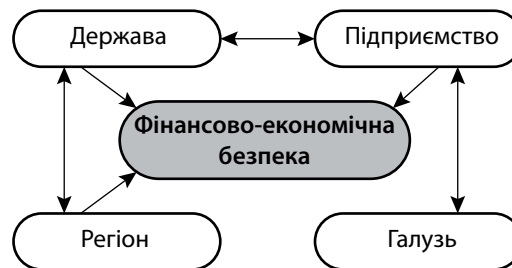

Рис. 1. Взаємозв'язок суб'єктів фінансових відносин у системі фінансово-економічної безпеки

На макрорівні з позицій системності напрямки забезпечення фінансово-економічної безпеки регіонів та підвищення ефективності функціонування виробничих систем такі:

1. Аналіз і прогнозування основних умов проведення бізнесу в Україні на сучасному етапі.
2. Визначення мети процесу забезпечення фінансово-економічної безпеки регіонів.
3. Визначення ролі та місця системи забезпечення фінансово-економічної безпеки регіонів у системі діяльності підприємств.
4. Визначення об'єктів та суб'єктів діяльності із забезпечення фінансово-економічної безпеки регіонів.
5. Визначення засобів та методів діяльності із забезпечення фінансово-економічної безпеки регіонів.

Головною метою економічної безпеки промислових підприємств і комплексів є стабільність та ефективне функціонування й підвищення потенціалу розвитку в майбутньому. Досягнення мети можливо за умови:

- ✦ забезпечення високої фінансової ефективності роботи суб'єкта господарювання;
- ✦ забезпечення та підтримки фінансової стійкості суб'єкта господарювання та його незалежності;
- ✦ досягнення високого рівня конкурентоспроможності;
- ✦ забезпечення ліквідності активів;
- ✦ досягнення належного рівня ділової активності;
- ✦ забезпечення захисту інформації та комерційної таємниці;
- ✦ організації безпеки майна та капіталу суб'єкта господарювання;
- ✦ підтримки регіональних органів влади та відповідних установ щодо впровадження сис-

теми фінансово-економічної безпеки та підготовки висококваліфікованих менеджерів у цій сфері.

У процесі економічного розвитку можуть виділятися певні пріоритети фінансово-економічної безпеки, які не є постійними і можуть змінюватися залежно від конкретної ситуації. Це підтверджує висновок про те, що фінансова безпека – це складна, динамічна категорія, яка вимагає комплексного, системного підходу до її дослідження.

Управління фінансово-економічною безпекою промислового комплексу регіону включає в себе:

- ✦ формування необхідних фінансових ресурсів;
- ✦ загальностратегічне прогнозування та планування фінансової безпеки;
- ✦ стратегічне планування фінансово-господарської діяльності підприємств промислового комплексу;
- ✦ загальнотактичне планування фінансової безпеки;
- ✦ тактичне планування фінансово-господарської діяльності промислових підприємств;
- ✦ оперативне управління фінансово-господарською діяльністю промислових підприємств;
- ✦ здійснення функціонального аналізу рівня фінансової безпеки;
- ✦ загальне оцінювання досягнутого рівня фінансової безпеки та контроль за виконанням поставлених задач.

Існує перелік індикаторів визначення рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання за такими її складовими [14]:

- ✦ бюджетна;
- ✦ кредитна;
- ✦ фондова;
- ✦ банківська;
- ✦ інвестиційна;
- ✦ грошова;
- ✦ фінансово-технологічна;
- ✦ страхова.

Але запропонований перелік не є універсальним, оскільки більшість з них відрізняються для підприємств різних галузей національного господарства.

Регіональна фінансова політика відтворення соціально-економічної системи регіону передбачає застосування та реалізацію регулюючого інструментарію, такого як цільові програми, пільгове оподаткування. Регіональна фінансова політика забезпечення фінансово-економічної безпеки регіону представляє собою сукупність спланованих дій органів регіонального управління щодо фінансового забезпечення його безпечного розвитку.

Як було вказано раніше, промисловість відіграє визначальну роль у соціально-економічному розвитку більшості регіонів України. Тому питання підви-

щення ефективності управління фінансово-економічною безпекою промислових комплексів регіонів ставлять перед органами державної та регіональної влади завдання з перетворення існуючої системи фінансово-економічної безпеки, яке дозволить підвищити відповідальності суб'єктів за цільове використання бюджетних ресурсів на забезпечення фінансово-економічної безпеки, фінансування відповідних програм із урахуванням регіональних пріоритетів.

Фактори фінансово-економічної безпеки промислового комплексу регіону можна поділити на кілька груп: макроекономічні, ринкові, виробничо-операційні, фінансово-інвестиційні, кадрово-управлінські, маркетингово-комерційні, нормативно-правові та інші (рис. 2).

Дуже важливе значення в підтримці певного рівня забезпечення фінансово-економічної безпеки промислового комплексу регіону має розвиток потенціалу економіки регіону, який здійснюється за рахунок інвестицій у наукові та науково-технічні роботи.

На жаль, частка такого роду витрат у ВВП України зменшується, а з урахуванням того, що і доларовий еквівалент розміру ВВП також зменшується, реально це означає суттєве зменшення уваги до наукових розробок та їх впровадження. У 2015 р. питома частка науково-технічних робіт становила 0,7% [15].

Ключовими цілями управління фінансово-економічною безпекою промислового комплексу регіону є такі:

1. Підвищення рівня ефективності економічної системи країни та її регіонів.
2. Наявність технічної незалежності та підвищення рівня конкурентоспроможності технологічної політики.
3. Зростання рівня стимулювання ефективності системи управління в різних секторах економіки країни.
4. Оптимізація організаційної структури управління на всіх рівнях.
5. Підвищення професійної кваліфікації кадрів та інтелектуального потенціалу.
6. Стимулювання екологічної безпеки в роботі промислових підприємств.
7. Удосконалення системи правового захисту економічних суб'єктів.
8. Удосконалення роботи інформаційного сектора економіки.

Основне значення системи фінансово-економічної безпеки промислового комплексу регіону полягає в тому, що вона повинна мати попереджувальний характер, а основними критеріями оцінки її надійності та ефективності є: забезпечення стабільної роботи підприємницьких структур, збереження і примноження фінансів і матеріальних цінностей; попередження кризових ситуацій, у тому числі різ-

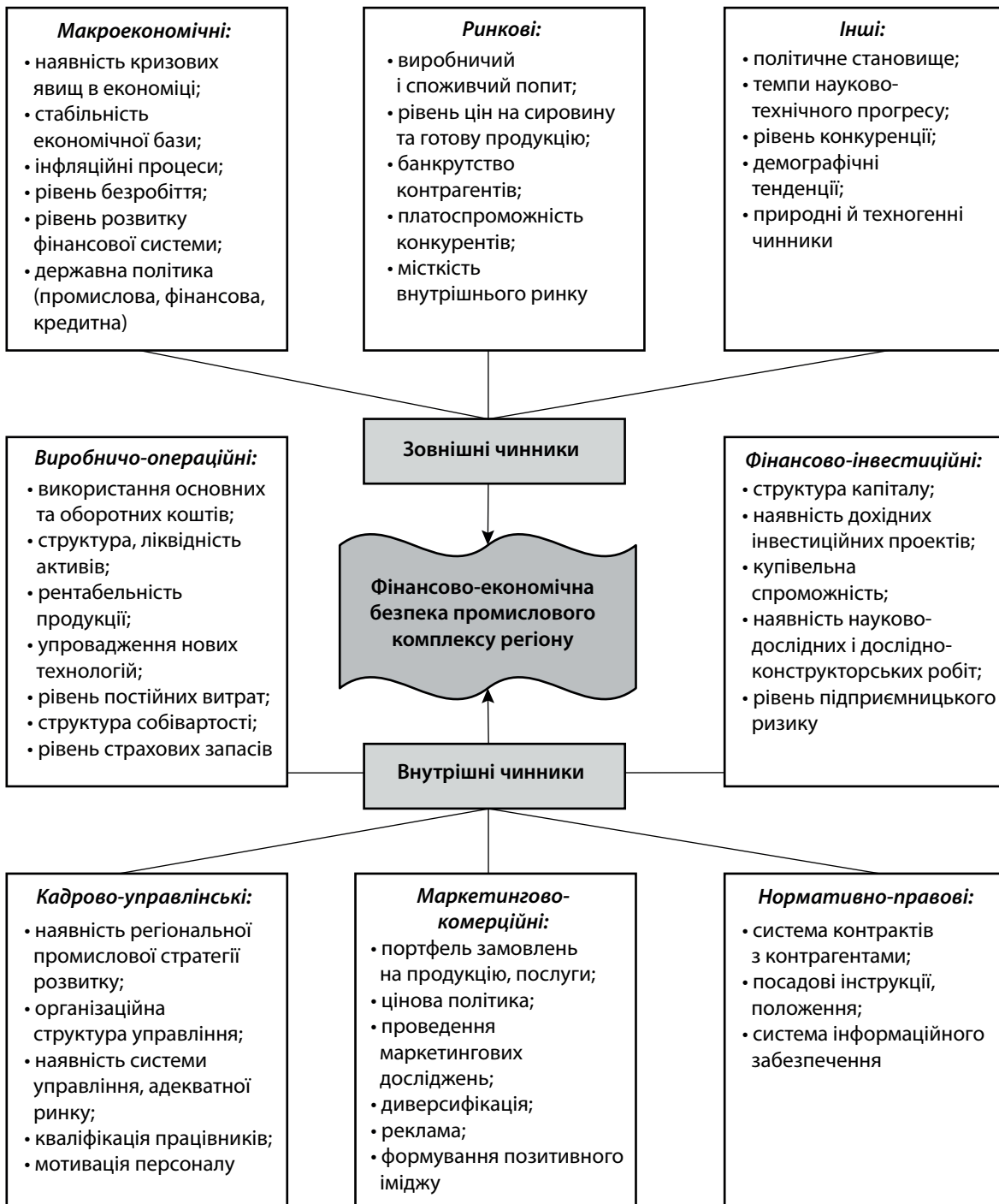

Рис. 2. Фактори фінансово-економічної безпеки промислового комплексу регіону

них надзвичайних подій, пов'язаних з діяльністю «зовнішніх» і «внутрішніх» загроз.

Тобто, досягнення певного рівня управління фінансово-економічною безпекою промислового комплексу регіону можливе за умови здійснення єдиної, узгодженої, збалансованої, скоординованої системи заходів, адекватних внутрішнім і зовнішнім загрозам. Без створення єдиної системи фінансово-економічної безпеки підприємств промислового комплексу неможливо досягнути виходу з кризи, стабілізувати економічну ситуацію, створити ефективний механізм функціонування регіональних економічних систем.

Авторами зроблено спробу виокремити загальні засоби подолання проблем фінансово-економічної безпеки регіонів і заходи щодо підвищення ефективності використання власного економічного потенціалу. Серед них:

1. Подолання технологічного відставання промислового сектора регіонів та підвищення рівня їх конкурентоспроможності за рахунок розробки й реалізації нових інноваційних промислових проектів, а також технологічного оновлення виробничих потужностей.

2. Орієнтація промислового сектора на внутрішні потреби регіону. Стимулюючи внутрішній по-

пит, органи влади одразу вирішують кілька завдань соціально-економічного розвитку території: інтенсифікація виробництва, подолання проблем зайнятості збільшення надходжень до місцевих бюджетів.

3. Стабілізація економічної ситуації в регіоні та утримання позицій за рахунок розробки та прийняття цільових державних і регіональних програм розвитку, фінансування яких відбуватиметься з державного та місцевих бюджетів.

4. Широке впровадження програм енерго- та ресурсозбереження на основі активізації політики органів місцевої влади в цьому напрямі та розвиток альтернативних джерел отримання енергії.

5. Інвестиції в інноваційну діяльність промислових підприємств і підтримка регіональної влади тих видів економічної діяльності, котрі пропонують нововведення, створюють умови для їх розробки та комерціалізації.

До основних напрямів підвищення ефективності управління фінансово-економічною безпекою промислового комплексу регіону слід віднести:

- ✦ підготовка та ухвалення в Україні Закону про засади економічної безпеки суб'єктів господарювання, який би став базою для розроблення та вдосконалення національного законодавства у сфері економічної безпеки;
- ✦ визначення переліку пріоритетних видів економічної діяльності, на які поширюються пільги з метою збереження конкурентного середовища та формування ефективної галузевої структури у регіонах;
- ✦ внесення змін до нормативно-правових актів, які регулюють: охорону прав на інтелектуальну власність підприємств промисловості; податкову систему; фінансово-кредитні відносини; міжнародне технологічне співробітництво тощо;
- ✦ стимулювання капіталовкладень у реконструкцію, оновлення та створення інфраструктури виробництва;
- ✦ заохочення надання комерційними банками кредитів під інвестиційні проекти.

Важливими напрямками вдосконалення управління фінансовою безпекою промислового комплексу регіону є обґрунтування оптимальних рівнів:

- ✦ рентабельності як показників ефективності функціонування підприємств на основі формування такої виробничої програми, яка б максимізувала рентабельність активів і продукції;
- ✦ ділової активності підприємств у фінансовій сфері на основі коефіцієнта оборотності активів;
- ✦ здатності підприємств забезпечити свої короткострокові зобов'язання з найбільш легко реалізованої частини активів на основі коефіцієнта загальної ліквідності;

- ✦ частки короткострокових зобов'язань, які підприємства можуть погасити найближчим часом, не чекаючи оплати дебіторської заборгованості й реалізації інших активів на основі коефіцієнта абсолютної ліквідності;
- ✦ частки власного капіталу у загальних вкладеннях у підприємства на основі коефіцієнта автономії (фінансової незалежності);
- ✦ рівня платоспроможності та кредитоспроможності підприємства на основі коефіцієнта забезпеченості власними оборотним коштом;
- ✦ фінансової незалежності підприємств від зовнішніх джерел фінансування їх діяльності на основі коефіцієнта автономії, який показує, яку частину в загальних вкладеннях у підприємство складає власний капітал.

Слід відмітити, що всі представлені коефіцієнти виступають важливими інструментами дослідження чинників формування прибутку підприємства.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можна дійти висновку, що підвищення ефективності управління фінансово-економічною безпекою промислового комплексу регіону здатне впливати на збалансованість інтересів взаємодіючих суб'єктів, спільною метою яких стає ефективне використання економічних ресурсів промислових підприємств та досягнення поставлених цілей при найменших витратах.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі мають бути пов'язані з оцінкою перспектив створення системи фінансово-економічної безпеки на рівні фінансово-промислових груп. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : монографія. Київ : КНТЕУ, 2004. 759 с.
2. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. Київ : КНТЕУ, 2001. 309 с.
3. Кузенко О. Л. Оцінювання рівня фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин за макро- та мезорівнями // Новини та науковий прогрес – 2015 : матеріали XI міжнародної науково-практичної конференції (м. Софія, 27–28 грудня 2015 р.). Софія : ООД «БялГРАД-БГ», 2015. Т. 1. С. 20–24.
4. Сидоренко П. О. Безпека фондового ринку в системі фінансової безпеки держави. *Інтелект XXI*. 2014. № 2. С. 94–103.
5. Герасимчук З. В., Вавдіюк Н. С. Економічна безпека регіону: діагностика та механізм забезпечення : монографія. Луцьк : Настир'я, 2006. 244 с.
6. Маргасова В. Г., Ткаленко Н. В. Передумови формування фінансової безпеки регіону. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2010. № 2. С. 139–146.

7. Третяк О. З., Кирилів М. В. Окремі концептуальні характеристики категорії фінансової безпеки регіону. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія : Економічна. 2009. № 2. С. 221–228.

8. Медвідь М. М. Визначення переліку показників для оцінювання стану фінансової безпеки регіонів. *Культура народів Причорномор'я*. 2006. № 95. С. 144–149.

9. Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2012. 386 с.

10. Кириченко О. А., Кудря І. В. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах кризи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 10. С. 22–26.

11. Погосова М. Ю. Методичний підхід до діагностування рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання // Теоретико-методичне забезпечення управління фінансовою діяльністю підприємств : монографія / Л. С. Мартюшева, І. Б. Медведєва, М. Ю. Погосова та ін. Харків : АдВА, 2009. С. 54–66.

12. Долішний М. І. Розвиток регіонів України: політичний економічний, соціальний та екологічний аспекти // Україна на порозі XXI століття: уроки реформ та стратегії розвитку : матеріали наукової конференції. Київ : НТУУ КПІ, 2001. С. 198–203.

13. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 352 с.

14. Матвійчук Л. О. Методика визначення рівня фінансової безпеки машинобудівних підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 5. С. 109–114.

15. Симовник І. Б. Аналіз показників економічної безпеки України // Управління економічною безпекою суб'єктів мікро- та макrorівня в умовах євроінтеграції України : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (31 травня 2016 р., м. Львів). Львів : Львівський інститут менеджменту, 2016. С. 47–50.

REFERENCES

Baranovskyi, O. I. *Finansova bezpeka v Ukraini (metodolohiia otsinky ta mekhanizmy zabezpechennia)* [Financial security in Ukraine (assessment methodology and security mechanisms)]. Kyiv: KNTEU, 2004.

Dolishnyi, M. I. "Rozvytok rehioniv Ukrainy: politychni ekonomichni, sotsialni ta ekolohichni aspekty" [Development of the regions of Ukraine: political, economic, social and environmental aspects]. *Ukraina na porozh XXI stolittia: uroky reform ta stratehii rozvytku*. Kyiv: NTUU KPI, 2001. 198–203.

Herasymchuk, Z. V., and Vavdiuk, N. S. *Ekonomichna bezpeka rehionu: diahnozyka ta mekhanizm zabezpechennia* [Economic security of the region: diagnostics and mechanism of provision]. Lutsk: Nastyria, 2006.

Krasnokutska, N. S. *Potentsial pidpriemstva: formuvannia ta otsinka* [Enterprise Potential: Formation and Evaluation]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2005.

Kuzenko, O. L. "Otsiniuvannia rivnia finansovoi bezpeky subiektiv finansovykh vidnosyn za makro- ta mezorivniamy" [Estimation of financial security level of subjects of financial relations by macro- and mesolevels]. *Novyny ta naukovyi prohres – 2015*, vol. 1. Sofia: OOD «BialHRAD-BH», 2015. 20–24.

Kyrychenko, O. A., and Kudria, I. V. "Vdoskonalennia upravlinnia finansovoi bezpekoiu pidpriemstv v umovakh kryzy" [Improving the management of financial security of enterprises in a crisis]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 10 (2009): 22–26.

Marhasova, V. H., and Tkalenko, N. V. "Peredumovy formuvannia finansovoi bezpeky rehionu" [Prerequisites for the financial security of the region]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy*, no. 2 (2010): 139–146.

Matviichuk, L. O. "Metodyka vyznachennia rivnia finansovoi bezpeky mashynobudivnykh pidpriemstv" [Methodology for determining the level of financial security of machine-building enterprises]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 5 (2011): 109–114.

Medvid, M. M. "Vyznachennia pereliku pokaznykiv dlia otsiniuvannia stanu finansovoi bezpeky rehioniv" [Determination of the list of indicators for assessing the financial safety of the regions]. *Kultura narodiv Prychornomor'ia*, no. 95 (2006): 144–149.

Pohosova, M. Yu. "Metodychni pidkhid do diahnostuvannia rivnia finansovoi bezpeky subiekta hospodariuvannia" [Methodical Approach to Diagnosing the Level of Financial Security of a Business Entity]. In *Teoretyko-metodychne zabezpechennia upravlinnia finansovoiu diialnistiu pidpriemstv*, 54–66. Kharkiv: AdvA, 2009.

Sydorenko, P. O. "Bezpeka fondovoho rynku v systemi finansovoi bezpeky derzhavy" [Security of the stock market in the system of financial security of the state]. *Intelekt XXI*, no. 2 (2014): 94–103.

Symovonyk, I. B. "Analiz pokaznykiv ekonomichnoi bezpeky Ukrainy" [Analysis of indicators of economic security of Ukraine]. *Upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu subiektiv mikrota makrorivnia v umovakh yevrointehratsii Ukrainy*. Lviv: Lvivskiy instytut menedzhmentu, 2016. 47–50.

Tretiak, O. Z., and Kyryliv, M. V. "Okremi kontseptualni kharakterystyky katehorii finansovoi bezpeky rehionu" [Separate conceptual characteristics of the region's financial security category]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriya: Ekonomichna*, no. 2 (2009): 221–228.

Vasylytsiv, T. H. et al. *Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpriemstv Ukrainy: stratehiia ta mekhanizmy zabezpechennia* [Financial and economic security of Ukrainian enterprises: strategy and mechanisms of provision]. Lviv: Liha-Pres, 2012.

Yermoshenko, M. M. *Finansova bezpeka derzhavy: natsionalni interesy, realni zahrozy, stratehiia zabezpechennia* [Financial security of the state: national interests, real threats, strategy of providing]. Kyiv: KNTEU, 2001.